

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Fritidsengelskan och skolan

En studie om sex grundskollärares uppfattningar

Kerstin Löfman

Självständigt arbete L3XA1A

Handledare: Eva Olsson

Examinator: Anne Dragemark Oscarson

Rapportnummer: VT16-2930-L3XA1A-022

Sammanfattning

Syftet med denna studie är att undersöka hur medvetna ett antal grundskollärare är om elevers lärande av engelska på fritiden. I studien undersöks om lärarna märker av detta och i sådana fall om eller hur de reflekterar kring de språkkunskaper som eleverna har med sig in i klassrummet samt ifall de märkt av någon skillnad mellan pojkar och flickor rörande fritidsengelskan. Vidare är studiens syfte att undersöka hur lärarna ser på fritidsengelskan i relation till skolans undervisning och lärandet av språket i den formella miljön. Frågeställningarna som studien behandlar är "I vilken utsträckning och på vilket sätt reflekterar lärare kring elevers lärande av engelska på fritiden?", "Uppfattar lärarna någon skillnad mellan pojkar och flickor gällande lärandet av språket på fritiden? Om så är fallet, vilken skillnad?" samt "Hur tar lärarna i skolans undervisning tillvara elevernas intresse för fritidsengelska och de språkkunskaper eleverna tillägnat sig genom den?". Studien, som är kvalitativ, genomfördes genom intervjuer med sex engelsklärare som undervisar i olika åldrar mellan årskurs 2 - 6. Materialet från dessa intervjuer analyserades sedan och delades in tematiskt.

Resultatet av studien visar att lärarna i hög grad är medvetna om sina elevers fritidsengelska och reflekterar över det på olika sätt samt att lärarna har uppmärksammat en skillnad mellan könen gällande engelskan från fritiden. Vidare visar resultatet på att lärarna försöker behandla och lyfta de förkunskaper som eleverna har med sig men att det inte görs någon inriktad anpassning av undervisningen till fritidsengelskan. Elevernas intresse och kunskaper från den extramurala engelskan tas därför tillvaras på i relativt liten utsträckning i klassrummet.

Nyckelord: Fritidsengelska, extramural engelska, input, engelsklärare, implicit lärande, mediala fritidsaktiviteter

Innehållsförteckning

1. Inledning	s.1
2. Syfte och frågeställningar	s.2
2.1 Syfte	s.2
2.2 Frågeställningar	s.2
3. Bakgrund	s.2
3.1 Teoretiska utgångspunkter	s.2
3.2 Extramural engelska	s.3
3.3 Skillnader mellan pojkar och flickor	s.4
3.4 Extramurala engelskan och skolan	s.4
4. Metod	s.6
4.1 Kvalitativ metod	s.6
4.2 Intervjuer	s.6
4.3 Urval	s.6
4.4 Genomförande	s.7
4.5 Analys	s.8
4.6 Metoddiskussion	s.8
4.7 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet	s.8
5. Resultat	s.9
5.1 Elevernas fritidsengelska	s.9
5.1.1 Pojkar och dataspel	s.9
5.1.2 Flickor och musik	s.10
5.2 Språkkunskaper genom fritidsengelskan	s.11
5.2.1 Ordförråd	s.11
5.2.2 Språkflyt och uttal	s.11
5.3 Skolans undervisning i engelska	s.11
5.3.1 Elevernas förkunskaper i språket	s.12
5.3.2 Fokus på baskunskaper	s.12
5.3.3 Samtal på engelska i klassrummet	s.13
5.3.4 Otextade filmer i undervisningen	s.13
5.3.5 Undervisning som ett komplement	s.13
5.4 Fritidsengelskans betydelse	s.14
5.4.1 Input och Output	s.14
5.4.2 Motivation och intresse	s.15
5.4.3 Då och nu	s.15
5.5 Resultatsammanfattning	s.16
6. Diskussion	s.16
6.1 Elevernas fritidsengelska	s.17
6.2 Skolans undervisning i engelska	s.18
6.3 Fritidsengelskans betydelse	s.21
6.4 Pedagogiska implikationer	s.21
6.5 Slutsats	s.22
Referenser	s.24
Bilaga 1	s.26

1. Inledning

Det engelska språket blir allt mer vanligt förekommande i vårt samhälle, exempelvis genom musik, TV och internet. Språket anses i vissa fall kunna ses som ett andraspråk istället för ett främmande språk i dagens Sverige på grund av den stora användningen av språket vid sidan av svenskan (Hyltenstam, 2002; Lundberg, 2011). Det är därför självklart att barn i alla åldrar ofta möter det engelska språket utanför skolan på olika sätt. Det är inte ovanligt att barn idag, redan innan de börjar få undervisning av engelska i skolan, lärt sig en hel del engelska på sin fritid, exempelvis via musik, internet och annan media (Sundqvist, 2010; Olsson, 2016; Lundberg, 2011; Lundahl, 2012).

Den engelska som barnen tillägnat sig via mediala fritidsaktiviteter verkar bidra till att barnen lyckas väl i skolämnet engelska, vilket ett flertal studier visat (Sundqvist, 2009; Olsson, 2016; Sundqvist & Sylvén, 2011). Den stora språkliga input, det vill säga den engelska barnen hör när de ägnar sig åt fritidsaktiviteter där engelska används tycks möjliggöra språkinläring som ofta är omedveten och på barnets egna villkor (Krashen, 2009). När man tagit till sig språk via input så finns det också stora möjligheter till att sedan själv börja producera språket, alltså ett output (Krashen, 1976; Swain, 2000). I vissa aktiviteter såsom dataspelande online, där man möter och samtalar med andra runtom i världen, finns denna kommunikativa aspekt som skapar stora möjligheter till både input och output av språket. Önskan att kommunicera kan också tänkas ge barnet ett driv och motivation att lära sig mer och mer, då man tydligt kan se användningsområdet för interaktion via språket.

Frågan är då hur det lärande som sker utanför skolan tas tillvara i den formella lärandemiljön av engelska i skolan. I läroplanen, under skolans uppdrag och god miljö för utveckling och lärande står det att läsa att "Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling." (Skolverket, 2011, s.10). Därför är det av intresse att lärare idag uppmärksammar och använder sig av den engelska som barnen har med sig in i skolan. Detta inte minst för att utgå från elevernas förkunskaper och erfarenheter. Det är också viktigt att lärare har en medvetenhet om inom vilka områden den extramurala engelskan har effekt för att kunna föra över detta till explicit undervisning (Olsson, 2016). I kursplanen för engelska, under centralt innehåll, står det bland annat att kommunikationens innehåll ska behandla ämnesområden som är bekanta för eleverna samt att eleverna ska få möta tydligt talad engelska från olika medier. Detta är exempel på hur man här kan tänkas kunna utgå från den engelska och de språkliga aktiviteter som eleverna eventuellt redan är bekanta med.

Det är av vikt att bygga broar mellan skolan och barnens livsvärld för att göra undervisningen så intressant och relevant som möjligt för eleverna. Sundqvist och Sylvén (2011) menar att elevernas kunskaper i det engelska språket måste tas tillvara och de menar i likhet med Olsson att det är önskvärt att lärare som undervisar i engelska har kunskap om betydelsen av extramural engelska. Det kan därigenom vara möjligt att göra lektionerna i skolan mer relevanta och motiverande för barnen och skapa en möjlighet för utveckling av deras språkkunskaper i så stor utsträckning som möjligt. Det är centralt att hitta en balans mellan att bjuda in den informella fritidsengelskan till den formella miljön som skolan är, så att skolan kan bli än mer av en källa för den begripliga språkinput som barnen möter på fritiden (Krashen, 2009). Ett fokus i denna undersökning är att undersöka hur lärarna i studien ser på detta.

2. Syfte och frågeställningar

2.1 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka hur medvetna ett antal grundskollärare är om elevers lärande av engelska på fritiden. I studien undersöks om lärarna märker av detta och i sådana fall om eller hur de reflekterar kring de språkkunskaper som eleverna har med sig in i klassrummet samt ifall de märkt av någon skillnad mellan pojkar och flickor rörande fritidsengelskan. Vidare är studiens syfte att undersöka hur lärarna ser på fritidsengelskan i relation till skolans undervisning och lärandet av språket i den formella miljön.

2.2 Frågeställningar

I vilken utsträckning och på vilket sätt reflekterar lärarna kring elevers lärande av engelska på fritiden?

Upplever lärarna någon skillnad mellan pojkar och flickor rörande fritidsengelskan? Om så är fallet, vilken skillnad?

Hur tar lärarna i skolans undervisning tillvara elevernas intresse för fritidsengelska och de språkkunskaper eleverna tillägnat sig genom den?

3. Bakgrund

I följande avsnitt presenteras först de teoretiska utgångspunkterna för studien (3.1). Vidare definieras det för studien centrala begreppet extramural engelska (3.2). Tidigare forskning om den extramurala engelskans inverkan på elevers lärande presenteras vad gäller skillnaden mellan pojkar och flickor (3.3) samt kopplingen mellan extramural engelska och skolan (3.4).

3.1 Teoretiska utgångspunkter

Elevernas informella tillägnande av språkkunskaper i engelska handlar till stor del om att de via sina fritidsaktiviteter möter, hör och ser det engelska språket (Sundqvist, 2009). Krashen (2009) har i sina teorier om andraspråksinlärning formulerat en *input hypothesis*. Han menar att man lär sig ett andraspråk via exponering av begriplig input. När man tillägnat sig något nytt inom ett andraspråk, sker detta genom att man möter ett språkinnehåll som är nytt och precis över den språkliga nivån man befinner sig på. Förstår man kontexten med hjälp av sin tidigare förståelse så blir den nya inputen begriplig och språket utvecklas. Krashen menar vidare att det finns en stor fördel med den informella lärandemiljön eftersom den ofta bidrar med denna typ av för eleven begriplig input vilket är optimalt för tillägnande av språk.

Krashen (1976) menar också att eleven genom inflödet av språklig input skapar en form av inre språkförståelse som möjliggör output, det vill säga att också använda och producera det språk som man tillägnat sig genom input. Detta sker ofta omedvetet hos den lärande individen. Generellt sett så är man inte medveten om de grammatiska regler som finns i språket, utan man utvecklar istället en känsla för vad som låter eller känns fel eller rätt, enligt Krashen. Swain (2000) menar att när man börjar producera språket, output, kan detta få lärandet att nå ännu högre höjder då man kan tänkas använda ännu större mental ansträngning vid output än input. Elevers produktion och kommunikation i språket i skolan eller på fritiden har alltså även den en betydelse för andraspråksinlärning.

Språkinläring som sker när barnet ägnar sig åt fritidsaktiviteter är ofta omedveten eller implicit (Sundqvist, 2009; Lundahl, 2012). Krashen (2009) anser här att *förvärvandet*, till skillnad från *lärandet*, av ett språk i den informella miljön ofta är en undermedveten process och att eleverna ofta inte är medvetna om det faktum att de i situationen lär sig ett språk utan enbart att de använder språket kommunikativt.

Ellis (2009) definierar implicit kunskap som förmågan att använda språket, men utan att tänka på bakomliggande faktorer. Explicit kunskap är å andra sidan när man kan förstå och förklara saker såsom varför man använder en viss form eller ett visst ord. Han menar dock att det är möjligt för eleven att reflektera över de kunskaper som de lärt sig implicit så att det därmed kan omvandlas till explicit kunskap. Eleven lär sig först att använda något implicit och blir sedan, i en andra fas explicit medveten om språkbruket och grammatiska regler som följer. De två systemen behöver nödvändigtvis alltså inte skiljas åt, utan kan samverka i elevernas språkinläring. Olsson (2016) menar att lärandet av engelska på fritiden ofta sker implicit till skillnad från lärandet av språket i skolan, men att möjligheter finns till båda typerna av lärandet i båda kontexterna.

Dessa teoretiska utgångspunkter om andraspråksinläring utgör en grund för den föreliggande studien då de ger en förståelse för hur lärandet av engelska kan ske såväl i formella som informella miljöer.

3.2 Extramural engelska

Fritidsengelska kan också benämnas som extramural engelska. Ordet "extramural" är ett sammansatt adjektiv som har sin grund från latin. Extra betyder "utanför" medan mural betyder mur eller vägg. Sundqvist (2009) använder sig av detta begrepp i sin avhandling om fritidsengelska och definierar det som ett informellt lärande av engelska där elever har kontakt med det engelska språket utanför skolans väggar. Detta sker ofta i form av olika aktiviteter såsom onlinespel på datorn, att se på TV och att lyssna på musik. Det är inte enbart Sundqvist som använder sig av begreppet utan det används av ett flertal andra språkforskare och didaktiker (Lundahl, 2012; Olsson, 2016). Det är alltså en term som kan användas synonymt med begreppet fritidsengelska.

Mötet med engelska i vardagen är inget som är begränsat till endast äldre barn. Även de yngre barnen möter det engelska språket via sina mediala fritidsaktiviteter. De aktiviteter som är vanligast bland yngre barn är dataspel, följt av att se på TV och lyssna på musik (Sundqvist & Sylvén, 2012). Att lära sig engelska är alltså inte bunden till inläringen av språket i skolan, utan även barn som ännu inte påbörjat sin engelskundervisning, eller ens sin skolgång, kan möta och ta till sig engelska genom olika aktiviteter i sin vardag.

Den extramurala engelskan verkar ha ett samband med elevernas skolresultat i engelska. Sundqvist och Sylvén (2011) har i en studie i årskurs fem, med fokus på just detta samband, kommit fram till att de elever som nådde målen i engelska också spenderade mer tid på fritidsaktiviteter där de kom i kontakt med engelska. Den engelska som eleverna kommer i kontakt med på fritiden verkade alltså ha stor betydelse för utvecklingen av deras språkkunskaper i engelska. Resultat som detta är något som även Sundqvist (2009) kommit fram till och att det då framförallt verkar vara uttal och vokabulär som utvecklas genom fritidsengelskan.

Tidigare forskning har alltså visat att fritidsengelskan tycks ha en mycket positiv inverkan på elevernas engelskkunskaper. Den föreliggande studien bygger vidare på den tidigare forskningen genom att undersöka lärares syn på fritidsengelskan och hur den inverkar på deras undervisning.

3.3 Skillnader mellan pojkar och flickor

I den nationella utvärderingen av grundskolan som genomfördes av Skolverket 2003 tas elevernas möte med engelska på fritiden också upp. Där ser man en skillnad mellan könen när det gäller valet av extramurala aktiviteter. Betydligt fler pojkar än flickor angav att de läser engelsk text på Internet, chattar på engelska och, framför allt, spelar datorspel på engelska (Skolverket, 2004a).

Denna skillnad mellan könen är också någonting som Sundqvist och Sylvén (2011) fann i en studie av femteklassares extramurala engelska. De fann att pojkarna spenderar sin tid på mer produktiva aktiviteter, det vill säga aktiviteter där du är mer aktiv och interagerar. Flickorna, som spenderade mer tid på aktiviteter där man är mer passiv, såsom att lyssna på musik och se på TV, visade sig inte utveckla språket i lika stor utsträckning som pojkarna som i större utsträckning ägnade sig åt videospel, dataspel och internet. Det finns alltså en viss skillnad mellan könen vad gäller medievanor, vilket verkar ha betydelse för engelskinläringen då pojkarnas spelvanor oftast innebär interaktion med andra spelare på nätet. Pojkarna spelar ofta så kallade *massively multiplayer online role-playing games*, där kommunikation mellan spelarna är i fokus, vilket verkar bidra till en ökad språkinläring. Även Sundqvist (2009) kom fram till att man kan se att pojkar, som i större utsträckning ägnar sig åt spel med interaktion och produktion, tenderar att ha större vokabulär i engelska än flickor som vanligtvis inte ägnar sig åt sådana spel.

De påvisade skillnaderna mellan pojkarnas och flickornas tillägnande av språket är av intresse för min studie då de tydligt visar att också valet av fritidsaktiviteter inverkar på språkinläringen och att val ofta skiljer sig åt mellan könen. I studien så undersöks om lärarna har noterat dessa könsskillnader när de redogör för sin syn på elevernas lärande utanför skolan.

3.4 Extramurala engelskan och skolan

En undersökning kring kunskaper och uppfattningar av engelska vid slutet av grundskolan som genomfördes av Skolverket 2002 visar mediernas betydelse för inläring av engelska på fritiden. Eleverna tillfrågades bland annat varifrån de har skaffat sig sina språkkunskaper i engelska. Lite mer än hälften, 55 %, menade att det var via undervisningen i skolan. Dock sa ungefär var tredje elev, 31 %, att de däremot inte fått det mesta av sin kunskap ifrån skolan, utan via medier på fritiden (Skolverket, 2004b). Liknande siffror fick Skolinspektionen fram när de 2010-2011 genomförde en granskning av engelskan i grundskolan. Eleverna uppskattade att de visserligen lärt sig drygt hälften av sin engelska i skolan, men att de lärt sig resten på annat håll, till stor del genom medieanvändning (Skolinspektionen, 2011).

Fritidsengelskan tycks alltså ge eleverna goda möjligheter att tillägna sig språket. Därför kan ett samspel mellan skolans och fritidens engelska möjliggöra ökad språkinläring. Sundqvist och Sylvén (2011) argumenterar för att det är önskvärt att lärare som undervisar i engelska får kunskap om betydelsen av extramural engelska och att den erkänns som en viktig källa till kunskapsinhämtande. De anser också att det sannolikt skulle bli en motivationshöjande faktor för eleverna om fritidsengelskan ibland kunde utgöra en utgångspunkt i vissa undervisningssituationer i engelska. Även Lundberg (2011) anser att eftersom det engelska

språket finns så tydligt i barnens livsvärld via medier och populärkultur, har skolan inte mycket annat val än att bjuda in dessa medier och kulturer för att göra engelskan angelägen och aktuell för eleverna. För att undervisningen i engelska ska kunna bygga broar mellan skolans värld och elevernas värld utanför skolan måste skolan vara beredd att bjuda in den extramurala engelskans i olika former. Sundqvist och Sylvén (2012) lyfter språkdagböcker som en möjlig väg till att bjuda in fritidsengelskan. De menar att genom att låta eleverna skriva och berätta om den engelska som de möter via sina fritidsaktiviteter kan läraren få information om vilka aktiviteter som verkar utveckla språket. Detta kan ge lärare idéer om hur man kan använda olika aktiviteter i undervisningen på ett skolanpassat sätt, men också ge dem verktyg att föreslå aktiviteter på fritiden för de elever som kan behöva utveckla sin engelska.

En annan aspekt av samspelet mellan fritidsengelskan och skolan är den möjliga inverkan på barnens språkliga självförtroende. Lundberg (2011) menar att om man som lärare i början av undervisningen av språket lyfter in fritidsengelskan, till exempel genom att prata om den engelska som eleverna redan mött, kan detta skapa ett självförtroende och ett "jag kan"-tänk hos barnen. Detta är mycket viktigt för fortsatt språkinläring, intresse och motivation, men inte minst för barnet självt, enligt Lundberg.

Även Olsson (2016) lyfter fram de pedagogiska möjligheterna för undervisningen utifrån den extramurala engelskan. Elevernas kunskaper i engelska måste beaktas vid planering av undervisning så att lektionerna i skolan blir relevanta för barnen och möjliggör utveckling av deras språkkunskaper i så stor utsträckning som möjligt. Dock kan det, som tidigare nämnt, vara stor skillnad mellan elevers exponering för språket och vad de lär sig. Detta gör situationen lite mer komplex, då läraren både vill stimulera dem som har mycket engelska med sig, men heller inte göra det för svårt för dem som inte har det. Det behöver alltså göras en anpassning och avvägning för varje barn. Detta är det givetvis också viktigt att vara medveten om när man planerar engelsklektioner, menar Olsson.

Lundahl (2012) tar också upp att det till viss del är en komplex fråga att bjuda in fritidsengelskan i skolan. Det handlar om hur läraren ska förhålla sig till skolans skriftbaserade tradition för att förmedla kunskaper, där sakprosa och skönlitteratur är betonat i förhållande till olika medieuttryck och former av populärkultur. Denna tradition behöver dock utmanas menar han, för att om barnens extramurala aktiviteter på engelska skulle godkännas av skolan som betydelsefulla aktiviteter skulle det för barnen innebära en känsla av att det som de ägnar sig åt inte är bortkastad tid, utan något som faktiskt är viktigt även ur skolans synpunkt.

Det har dock visat sig att anpassning av skolans engelska i relation till elevernas fritidsengelska tycks vara bristfällig. Skolinspektionen genomförde 2010 - 2011 en kvalitetsgranskning av engelska i grundskolans årskurser och granskningens resultat som visade att elevernas möte med engelska utanför skolan utnyttjades dåligt i undervisningen i engelska i de granskade skolorna. Skolinspektionen menar att det är ytterst angeläget att sammanfoga dessa två "kulturer" för att om möjligt få det engelska språket lika naturligt i som utanför skolan. Granskningen visade bland annat att datorer används mycket sparsamt i undervisningen, och att elevernas möte med engelska via till exempel internet då inte möjliggörs i skolmiljön (Skolinspektionen, 2011).

I den föreliggande studien undersöks vilken medvetenhet och vilka tankar engelsklärare har om elevers självförvärvade språkkunskaper och fritidsengelskans roll i den formella språkundervisningen i skolan.

4. Metod

Nedan presenteras val av undersökningsmetod, urval och genomförande av insamlingen av empirin samt hur materialet analyserats. Därefter följer en metoddiskussion och sist en diskussion kring reliabilitet, validitet och generaliserbarhet av undersökningens resultat.

4.1 Kvalitativ metod

Eftersom syftet med studien är att få en djupare förståelse av lärares reflektioner kring elevers användning av engelska på fritiden så valdes därför att genomföra en kvalitativ studie i form av intervjuer. När man använder kvalitativ metod är det centralt att man i sin undersökning håller sig nära den verklighet som ämnet utspelas i och till personerna som har något att säga om det. Holme och Solvang (1997) menar att man via en kvalitativ metod kan komma nära det som ska undersökas på ett sätt som är nödvändigt för att nå det man försöker förstå i studien.

4.2 Intervjuer

De personerna som intervjuats är alla engelsklärare i grundskolan. Just intervjuer genomfördes eftersom studiens syfte pekar mycket på lärarnas tankar och uppfattningar om ämnet vilket hade varit svårt att komma åt genom andra typer av undersökningsmetoder. Detta är möjligt via intervjuer, särskilt i en intervju som är öppen och mer som ett vardagligt samtal. För att få tillgång till lärarnas tankar och uppfattningar var det centralt att som forskare styra samtalet så lite som möjligt och att lärarna själva fick påverka samtalets riktning (jfr. Holme & Solvang, 1997). Det var dock viktigt att se till att få svar på de frågor som är centrala för undersökningen, men samtidigt som nämnt i kombination med att vara öppen för olika uppfattningar hos den intervjuade. Detta var någonting som betänktes vid genomförandet av intervjuerna. En intervjumanual (se Bilaga 1) hade förberetts och utgicks ifrån men lärarna fick också utrymme att berätta mer fritt om sina tankar och uppfattningar om ämnet.

De frågor som fanns i intervjumanualen och som intervjuerna utgick ifrån handlade om lärarna var medvetna om och märkt av om de hade elever i klassen som använde sig av engelska på fritiden och i sådana fall hur de märkt av detta, vilka dessa elever var, vilken typ av språkkunskap det rörde sig om och hur denna kunskap yttrade sig. Det ställdes också frågor om skolans undervisning, om lärarna tänker på fritidsengelskan när de planerar undervisningen i engelska i skolan, samt om deras tankar kring fritidsengelskans möjligheter och betydelse för elevernas lärande. Frågor ställdes vidare om lärarnas inställning till att bjuda in fritidsengelskan i skolan och ifall de ser de några möjligheter eller svårigheter med det. Dessa frågor valdes då de låg i linje med vad som skulle undersökas kring lärares medvetenhet och uppfattningar om fritidsengelskan.

4.3 Urval

Det var centralt för studien att göra ett urval av lärare så att det skulle bli så kallade *respondentintervjuer* (Holme & Solvang, 1997). Detta innebär att personen som intervjuas finns i den verklighet som studeras, så det var alltså här centralt att lärarna som intervjuades skulle vara en behörig och undervisande lärare i engelska i grundskolan. Lärarna undervisar olika årskurser, från årskurs 2 till årskurs 6. Valet av lärare som undervisar i olika åldrar och inte enbart lågstadiet gjordes då jag ville få tillgång till en viss åldermässig variation, för att se

om lärarnas syn på fritidsengelska kanske skiljer sig något åt beroende på vilken åldersgrupp de undervisar. Huvudfokus var dock att undersöka hur lärare på lågstadiet såg på fritidsengelskan och elevers lärande under de tidiga skolåren. Att några lärare som undervisade något äldre barn ingick i studien gjorde att jag i viss mån kunde jämföra om synen på fritidsengelskan tycktes skilja sig åt. Hade studien syftat till att undersöka skillnader mellan elevernas årskurser närmare hade det givetvis behövts en större jämvikt i antalet lärare på olika stadier.

Lärarna i studien har varierande yrkeserfarenhet mellan 10 - 30 år. För att kunna särskilja enskilda lärare i studien och lyfta de enskildas uppfattningar kring ämnet så har de här getts kodade namn och övergripande undervisningsåldrar. Att lärarna ges kodade namn görs också för att säkerställa de medverkandes anonymitet i enlighet med den forskningsetiska principen av *konfidentialitetskravet* (Vetenskapsrådet, 2002). De medverkande lärarna i studien är:

Sandra - undervisande åk 2-3
Lena - undervisande åk 2-3
Ulrika - undervisande åk 2-3
Sofia - undervisande åk 2-3
Louise - undervisande åk 4-6
Anneli - undervisande åk 4-6

4.4 Genomförande

Efter att de tilltänkta lärarna gav sitt samtycke till att delta i studien bestämdes tid och plats utifrån vad som passade var och en av dem bäst. Intervjuerna genomfördes under en period av två veckor. De flesta intervjuer genomfördes i den aktuella lärarens klassrum efter skoltid, så att vi hade en tyst och tom miljö för intervjuerna. Inför varje intervju tog jag med mig en intervjumanual som förberetts att utgå ifrån, men denna följdes inte till punkt och pricka. Som tidigare nämnt är det viktigt att en intervju inte ska bli för styrd av mig som forskare, men man måste också se till att man får svar på det man vill undersöka. Därför hade denna intervjumanual förberetts som utgångspunkt för samtalet.

I början av varje intervju så redogjordes kort om studien, kring dess bakgrund och syfte. Jag berättade också att det som framkom i intervjun skulle användas som data i undersökningen, och alla lärarna gav då sitt samtycke till det. Detta förberedande samtal gjordes i enlighet med de forskningsetiska principerna informationskravet, samtyckeskravet och nyttjandekravet. *Informationskravet* innebär att de deltagande ska informeras om undersökningens syfte, att resultatet kommer publiceras och att deltagandet är frivilligt. *Samtyckeskravet* betyder att deltagarna i studien ger sitt samtycke till att medverka och att de själva bestämmer över sin medverkan. Den sist nämnda principen, *nyttjandekravet*, innebär att den information som samlas in enbart ska användas till studien och inget annat (Vetenskapsrådet, 2002).

Efter att ha informerat de deltagande lärarna om bakgrunden så bads därefter också om tillåtelse att spela in intervjun. Holme och Solvang (1997) menar att det är viktigt att den intervjuade kan känna sig naturlig och att han eller hon vet vad som kommer hända under intervjun. Därför är det viktigt att berätta och fråga kring saker såsom att spela in samtalet. Anledningen till att det fanns en önskan att spela in samtalen var att jag i intervjusituationen ville ha fullt fokus på samtalet och intervjupersonen, inte på att samtidigt behöva fokusera på att skriva av personens alla svar och uppfattningar där och då. Att senare lyssna igenom intervjuerna gav också möjligheter till att inte missa något av vad som hade sagts under

intervjuerna som kanske annars hade missats. Kvale och Brinkmann (2014) menar att när man använder sig av ljudinspelning så kan detta ge frihet att koncentrera sig på ämnet och intervjun och man behöver inte heller förlita sig helt på sitt minne.

4.5 Analys

När alla intervjuer var genomförda så lyssnades inspelningarna av intervjuerna igenom och dessa transkriberades. Först skrevs allt som sagts av, för att vara noga med att inte missa något. Det som sedan gjordes var en urskiljning i varje transkriberad intervju, där det togs bort sådant som inte ansågs vara relevant för studien. Därefter startades en mer noggrann analys av materialet.

Den modell som använts i analysen är tematisk analys (Braun & Clarke, 2006). Detta tillvägagångssätt innebär att jag i analysen av materialet först hittade olika kategorier av uppfattningar och intervjusvar. Sedan delades dessa in tematiskt för att på olika sätt belysa frågeställningarna. Denna indelning gjordes genom att alla transkriberingar skrevs ut och delades in i olika delar och kategorier med hjälp av färgpennor i olika färger. Delar av vissa intervjuer har också valts ut och presenterats i texten som citat, då det här velat belysas sådant som särskilda uppfattningar eller uttryck hos läraren som anses centralt i temat och i förhållande till forskningsfrågorna.

4.6 Metoddiskussion

Den metod som valts för studien, kvalitativ metod i form av intervjuer, kan ha vissa svagheter. Även om man som forskare gärna vill tro att lärarna svarar så som de verkligen tycker eller gör, så kan det vara så att de istället svarar så som de tror förväntas eller som de tror är önskvärt av mig som forskare att höra. Detta är något värt att betänka rörande studier som denna. För att vara helt säker på att få en helt sanningsenlig syn gällande hur lärarna agerar så skulle observationer här kunna varit ett mer säkert alternativ. Dock skulle genomförandet av observationer i denna studie inte kunnat svara på det som studien avser att undersöka, såsom lärarnas uppfattningar och tankegångar om elevernas fritidsengelska och fritidsengelskans betydelse. Därför behövdes här metoden i form av intervjuer för att få tillgång till detta. Möjligtvis skulle man via observationer av undervisningen kunnat få en insyn gällande frågan om eller hur de anpassar undervisningen mot fritidsengelskan. Detta hade dock krävt ett flertal observationer av vardera lärares undervisning i engelska, vilket hade varit svårt att genomföra inom tidsramen för denna studie.

Vid användandet av intervjuer som metod i en mindre studie som denna så finns det också en faktor av att man inte får en särskilt stor bredd av material, då urvalsgruppen ofta är liten. En annan metod, såsom enkäter, hade här eventuellt kunnat erbjuda en mer breddad bild av ämnet. Dock hade användandet av enkäter i denna studie, i likhet med observationer, också varit problematiskt för syftet att få tillgång till djupare förståelsen av lärarnas uppfattningar som studien syftar till att belysa. Därför blev valet av metod för studien intervjuer.

4.7 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Under intervjun fanns en öppenhet för det som intervjupersonerna sa och jag ställde en del följdfrågor och spann ibland vidare på någon uppfattning som personerna uttryckte. Jag var också noga med att kontrollera med hjälp av upprepning av det intervjupersonen hade uttryckt så att det uppfattats rätt. Holme och Solvang (1997) menar att ett viktigt fokus när det

kommer till tillförlitlighet, *reliabilitet*, vid kvalitativa studier är att de intervjuade själva får kontrollera pålitligheten i informationen, genom denna typ av växelverkan mellan forskare och intervjupersonen. Då kan det också växa fram en bättre, djupare och mer nyanserad bild av det fenomen som studeras. Även Kvale och Brinkmann (2014) menar att kontrollfrågor under intervjun gör det lättare att validera de tolkningar som görs. När intervjumaterialet senare analyserade hade det då gjorts denna form av kontroll redan i intervjusituationen, vilket bidrog till att risken för felaktig tolkning av informationen i analysen minskade.

I kvalitativa intervjuer så kan dock ett problem kring *validitet* vara att den intervjuade möjligtvis svarar på ett sätt som de tror förväntas och inte så som de annars skulle gjort. Man måste som forskare vara medveten om att sådana situationer kan uppkomma och det kan vara svårt att undkomma detta (Holme & Solvang, 1997). Detta kan vara en svaghet i studier som denna, men jag var under intervjuerna noggrann med att inte uttala mig för mycket till exempel om det positiva med fritidsengelskan, med risk att då lägga några värderingar hos läraren och då också en viss press att svara på ett visst sätt kring hur man tänker och vad man gör i klassrummet.

Studiens resultat kan inte anses generaliserbara eftersom det är en liten studie sett till antalet respondenter. Dock kan resultatet här mycket väl vara en fingervisning om andra lärares uppfattningar om elevers fritidsengelska.

5. Resultat

Redovisningen av resultatet är uppdelad i fem avsnitt. Först redovisas lärarnas uppfattningar om i vilka sammanhang eleverna använder engelska på sin fritid och om skillnader mellan pojkars och flickors fritidsengelska. Detta avsnitt (5.1) anknyter således till studiens frågeställningar om i vilken utsträckning och på vilket sätt lärarna reflekterar kring elevers lärande på fritiden och om de upplever skillnader mellan flickor och pojkar. Därefter, i avsnitt 5.2, redovisas lärarnas tankar om de språkkunskaper eleverna verkar tillägnat sig genom fritidsengelskan. Även detta avsnitt anknyter därmed till frågeställningen om lärarnas reflektioner kring lärandet av engelska på fritiden. Vidare, i avsnitt 5.3, redovisas lärarnas tankar om skolans undervisning i engelska i förhållande till fritidsengelskan, och i avsnitt 5.4 deras uppfattningar om fritidsengelskan betydelse för elevernas utveckling i engelska. Både avsnitt 5.3 och 5.4 anknyter till studiens sista frågeställning om hur skolan och lärarna tillvaratar elevernas intresse för fritidsengelska och det eleverna lär sig genom den, liksom till den övergripande frågeställningen om lärarnas reflektioner kring elevernas lärande på fritiden. Sista avsnittet består av en sammanfattning av det presenterade resultatet.

5.1 Elevernas fritidsengelska

De kategorier som framkom tydligast i intervjusvaren om elevernas fritidsengelska och skillnader mellan pojkars och flickors användning av engelska på fritiden var pojkar som spelar dataspel och flickor som lyssnar på musik.

5.1.1 Pojkar och dataspel

Samtliga lärare i studien menar att de elever som man tydligast märker har stora kunskaper i engelska är de pojkar, som lärarna vet spelar mycket på datorn på fritiden. Lärarna har

uppmärksammat att pojkarna har stora språkkunskaper i engelska i olika klassrumssituationer och de har då gjort en koppling till deras dataspelande.

Jag vet att några pojkar spelar en hel del spel på nätet och där har lärt sig mycket. Det märks ju i klassrumssituationerna sen också (Lena)

Det är ju många, främst killar, i denna klass som jag vet sitter mycket vid datorn, och de har och kan mycket engelska ord och begrepp och meningar och så (Ulrika)

På frågan om hur lärarna märkt varifrån elevernas språkkunskaper kommer menar flera av lärarna att förutom att de själva gjort kopplingen till framförallt dataspelandet verkar pojkarna själva ha en medvetenhet om varifrån de har fått sina språkkunskaper, och att det är just via dataspel som de lärt sig. Lärarna uppger att i samtal med eleverna kring deras språkkunskaper uttalar de ofta att de lärt sig det ena och det andra via dataspelandet.

Några utav dem pratar ju om det, och jag ser också att när vi har engelska att de kan. Då frågar jag Hur kan ni de orden? och så säger de Det har jag lärt mig när jag spelar (Sofia)

En aspekt av pojkarnas möte av engelska i dataspel som lyftes av två av lärarna, Ulrika och Louise, var den tid som pojkarna spenderar vid datorn. De menar att det självklart är positivt med den engelska som pojkarna möter, men menar också att det finns en annan sida av just dataspelandet som inte alla gånger är så positiv, och detta är den mängd av tid och energi som många av pojkarna lägger på dataspelandet. De menar att de har ett par elever som de vet sitter väldigt mycket vid datorn och där de har tänkt att det blivit nästintill ohälsosamt. De uttrycker också att dataspelandet verkar ta mycket fokus från annat och att detta märkts i skolan genom att eleverna ibland är trötta och har svårt att koncentrera sig.

Det är ju ett par killar jag vet, där jag som lärare kan tycka att de faktiskt sitter för mycket vid datorn. Men det positiva som kommer ut av det är ju då att de ofta lär sig mycket, vad gäller engelska. Jag ser ju dock avigsidorna av det också, när man spelar mycket och blir trött och inte rör lika mycket på sig och man kanske får svårt att koncentrera sig på saker än just det man är intresserad av där (Ulrika)

5.1.2 Flickor och musik

Fyra av lärarna i studien, Lena, Louise, Ulrika och Anneli, nämner förutom dataspel, också att lyssna på musik som ytterligare en medial fritidsaktivitet bland eleverna som de märkt ger kunskaper i engelska. Det verkar dock vara en viss skillnad mellan könen här, då det främst är flickorna som visat sig syssla med denna aktivitet, menar lärarna.

En del tjejer är intresserade av engelsk musik, som de lyssnar på mycket. Så ibland så kommer de med långa översättningar som de gjort till svenska och så frågar de om vissa ord och uttryck vad de betyder (Louise)

Läraren Anneli uttrycker det som så att om man får generalisera så är det att flickorna överlag inte sysslar så mycket dataspelandet som pojkarna, men istället har de en möjlighet att lära sig engelskan via intresset att lyssna på musik.

Tjejer håller ju inte på så mycket med den typen av strategispel och så, utan tjejer är ju mycket med musik och det är texter och låtar och de kan utantill och sjunger efter och får det ju mycket den vägen (Anneli)

5.2 Språkkunskaper genom fritidsengelskan

De språkkunskaper kopplade till användningen av engelska på fritiden som framförallt lyftes fram av lärarna gällde ordförråd samt språkflyt och uttal.

5.2.1 Ordförråd

Majoriteten av lärarna i studien menar att den språkkunskap de främst kopplar till sina elevers lärande via den extramurala engelskan är ordförrådet. Detta märks främst av på engelsklektionerna, då lärarna noterar att eleverna redan kan många ord, till exempel då man introducerar nya teman. De menar också att det rika ordförrådet hos eleverna märks av i det fria, vardagliga samtal som lärarna och eleverna för under engelsklektionerna. De flesta av lärarna kopplar detta till just dataspelandet.

När de sitter vid datorn och spelar olika spel. Där får de ju, förvånansvärt tycker jag ändå, många ord och begrepp. Där jag kan ju tycka då att det skulle vara mest specifika begrepp som har med spelet att göra, men de får även många vardagsord och begrepp. Och de har ett väldigt stort ordförråd de som gör det, där kan man faktiskt se en skillnad på de som gör det och inte spelar lika mycket spel (Ulrika)

5.2.2 Språkflyt och uttal

Några av lärarna, Ulrika, Louise och Lena nämner förutom ordförrådet, att elevernas språkflyt och uttal också förbättras genom den extramurala engelska.

När det gäller killarna så har de mer flyt, för de har hört det melodiösa i spelen när de lyssnar och pratar. Medan till exempel de andra, såsom tjejerna som inte möter det så mycket, stakar sig lite mer och så. Jag har tre pojkar som pratar flytande engelska och det är spelpojkar (Louise)

Här syns dock en viss skillnad i lärarnas uppfattningar. Louise nämner enbart att pojkarna lyssnar och själva använder engelska i språklig produktion när de spelar dataspel som en orsak till denna förbättring och menar att hon märker en skillnad mellan pojkar och flickor här. Både Ulrika och Lena gör däremot även en koppling till mötet med engelska via musik som flickorna visat sig spendera tid på och menar att även detta är betydelsefullt.

Jag tänker mycket på uttalet och språkmelodin. Nu är jag ju inte hemma i dataspelandets värld så mycket men jag kan ju tänka mig att de hör mycket engelska talat också. Sen tror jag också musiken är bra, att de hör mycket och därmed får den här språkmelodin. Det har jag märkt av och tänkt på (Ulrika)

5.3 Skolans undervisning i engelska

Vad gäller kopplingen mellan skolans undervisning och fritidsengelskan och hur lärarna tänker kring att ta tillvara elevernas fritidsengelska framkom i intervju svaren att lärarna hade uppfattningar som rörde elevernas förkunskaper i språket, lärarnas fokus på baskunskaper,

samtal på engelska i klassrummet, användning av otextade filmer i undervisningen samt undervisning som komplement till fritidsengelskan.

5.3.1 Elevernas förkunskaper i språket

Flera av lärarna, Annelie, Lena, Ulrika och Louise menar att de tar tillvara på elevernas extramurala engelska på så sätt att de försöker möta och lyfta elevernas förkunskaper på olika sätt i undervisningen. Här ses dock en skillnad i hur de ser på denna anpassning, då de lärare som har något äldre elever, Annelie och Louise, menar att de ibland låter eleverna arbeta med språket i uppgifter med utgångspunkt från fritidsengelskan medan de lärare som har lägre årskurser mer säger att de tar in elevernas förkunskaper och intressen där det faller naturligt i klassrumsinteraktionen.

De kan få berätta om sin hobby och vad de gör på fritiden och sådär. För de har ju skaffat sig ett ordförråd på engelska om sin hobby vare sig man spelar innebandy eller dataspel. Det är nått de gör i ämnet engelska (Annelie)

De lärare som har något yngre elever, Lena och Ulrika, menar att tiden är knapp och stoffet litet rörande undervisningen i engelska i deras årskurser. Därför uppmärksammas elevernas erfarenheter och förkunskaper ofta i samtal kring det de kan men man planerar inga mer omfattande uppgifter utifrån deras användning av engelska på fritiden. De anser dock att man ändå bör ge tid till att lyfta det de redan kan på olika sätt och att detta är viktigt för eleverna.

Jag gör nog mer på det sättet att jag anammar det när det kommer upp under lektionen. För man har ju inte så mycket tid till engelska. Men att ändå prata och snappa upp och ta tillvara på den engelska de har, absolut (Ulrika)

5.3.2 Fokus på baskunskaper

Tre av lärarna, Sandra, Sofia och Lena menar att även om de tar in elevernas förkunskaper i undervisningen så måste det ändå vara visst fokus på baskunskaperna i det engelska språket som ska läras i deras åldersgrupper. De menar att de inte kan ta för givet att barnen tillägnat sig ett grundläggande ordförråd via fritidsengelskan och att det kan finnas en risk med att missa viktiga ord om man inte har fokus på det basala språket också.

Vi jobbar ju i temabaserade områden när vi jobbar med engelska och vi nosar ju på olika områden och där är det ju ett visst vokabulär som vi vill att de ska ta till sig. Och de orden är ganska nya för vissa. Det är inte alla gånger den typ av ord som de kan innan. Det är att beskriva familjen, mat och kläder och sådär, som är ganska nytt för de flesta (Sandra)

De uttrycker dock att de förstås ser möjligheter med att anknyta undervisningen mer mot de kunskaper eleverna har i språket tack vare fritidsengelskan, men att fokus hos dem primärt ligger på baskunskaper och de temaområden som ska läras in. De menar också att tiden i engelska i de lägre årskurserna är så begränsad att man måste lägga tiden främst på detta.

Man skulle ju säkert kunna göra det mer, men att man inte tänker så mycket på det. Nu tänker man mer på grunden, vad de ska ha med sig. Man hade ju säkert kunna tänka mer på det och att de hade kunnat få med sig en hel del av det, om man hade gått mer utanför sin ram, eller vad man ska säga (Sofia)

5.3.3 Samtal på engelska i klassrummet

Lena, Ulrika och Louise nämner också det fria, kommunikativa samtalet på engelska i klassrummet som något som de hela tiden för under lektionerna i engelska. De menar att det är viktigt att som lärare hela tiden tala engelska med eleverna, och de menar också att eleverna klarar av och förstår mer än man kan tro. Det fria samtalet ger också möjligheter för eleverna att kunna använda mer av den engelska de lärt sig på fritiden genom att få tala fritt.

Vi pratar engelska hela tiden på mina lektioner. Jag försöker få dem i stämning att prata engelska. Många har flera uttryck och så som de inte fått i skolan, så här handlar det mycket om den engelska de har, att den ska uppmuntras (Louise)

5.3.4 Otextade filmer i undervisningen

Majoriteten av lärarna uppger att de tittar en del på otextade filmer på engelska i undervisningen. De filmer som uppges användas mest är korta filmer, ofta framtagna och riktade för pedagogiskt bruk i engelskundervisning. Det är främst de lärare som undervisar i de lite lägre åldrarna som uttrycker att de använder detta medium i undervisningen. Ingen av lärarna menar att detta är något som de gjort för att anknyta till fritidsengelskan, men att de ändå märker vilket bra medium det är att ha i undervisningen eftersom eleverna då får input av språket genom att titta och lyssna på filmen. Lärarna säger också att eleverna ofta frågar efter dessa typer av filmer i engelskundervisningen och att det finns ett tydligt intresse hos eleverna att se dem.

Just det här med medias del, att man använder så mycket filmer och så i undervisningen nu på ett annat sätt, påverkar också märker man. Det är ett mer kommunikativt upplägg på filmerna där de lär sig fraser och där de pratar direkt till eleverna (Sandra)

Två av lärarna, Sofia och Ulrika menar också att film på engelska ger möjlighet till en viss anpassning till olika elever, då filmen kan ge en stimulans till de elever som kan mycket och utmana de elever som kanske inte har så goda engelskkunskaper. Lärarna uppger att de något svagare eleverna ofta får ordlistor på ord i filmen innan, men att de elever som har goda kunskaper kan klara sig utan. Film kan alltså användas med fördel för att kunna passa olika elever menar de, och påpekar att man måste våga använda engelska filmer utan svensk text att eftersom eleverna ofta klarar en lite högre språklig nivå.

Nyss så kollade vi på en film på engelska. Och då kan ju de som kan använda den engelska de har, men de som inte har den nivån får ju en ordlista först. Men de kan lära sig mycket genom att både titta och lyssna. Så där ligger det ju på en bra nivå för alla (Sofia)

5.3.5 Undervisning som ett komplement

Lärarna Lena, Annelie och Louise menar att de ibland genomför och tänker på engelskundervisningen som ett komplement till vad eleverna lär sig på fritiden. Det handlar mycket om att diskutera det ibland grova språkbruk, till exempel slang och svordomar som eleverna möter. De talar om vad som kan anses vara användbart och inte när man pratar engelska i olika sammanhang och ger eleverna kunskaper i detta. Lärarna tar också upp dialekter och olika varianter av engelska som en aspekt som de tycker är viktigt att belysa för eleverna. De menar att eleverna ofta möter enbart amerikansk engelska och även slang genom

fritidsaktiviteter såsom dataspel, musik och TV och att de ser det som något som de måste ta upp i engelskundervisningen i skolan. Det är främst Annelie och Louise som lyfter detta, och här ser man en viss skillnad i synsätt, då de har något äldre elever än de andra lärarna.

Vi pratar en del om vad för slags filmer som är lämpliga att titta på och man kan prata om vad det är för slags språk i vissa filmer, såsom svordomar och grova uttryck (Annelie)

Både Lena och Louise menar dock här att man som lärare delvis kan behöva tänka om kring vissa aspekter av engelskundervisning, såsom att eleverna tidigare skulle lära sig den "korrekta" brittiska engelskan. Man kan inte trycka på detta i skolan när eleverna sedan möter såpass mycket amerikansk engelska på fritiden, utan man får anpassa sig till detta och tiden man är i nu, menar de. Louise uttrycker det som att man kan behöva göra en kompromiss med sig själv utifrån det som man tänkt tidigare.

Ett problem som jag reflekterat över, det är ju det här med olika dialekter. Att man pratar med barnen om det. De tror att fritidsengelskan är normal engelska, men de finns ju mycket annat de behöver lära sig också. Jag har haft svårt för det, för jag tycker den här engelskan som man lär sig i skolan, den melodiösa, den engelskan är väldigt fin och det ville jag alltid lära eleverna förr. Nu har jag fått tänka om för att det är ju den verklighet som är nu och de utsätts för fritidsengelskan och bara de pratar engelska så tycker jag man tar vara på det (Louise)

5.4 Fritidsengelskans betydelse

I intervjuvaren framkom att lärarna kopplade elevernas lärande på fritiden till möjligheten till språklig input och output som erbjuds i många fritidsaktiviteter, samt att de märkt en motivationshöjande effekt. De gjorde också jämförelser mellan undervisning förr och nu i relation till fritidsengelskan.

5.4.1 Input och Output

Flertalet lärare, Ulrika, Sandra, Annelie och Lena uttrycker att de ser den input och output som både pojkarna och flickorna möter och skapar i sina mediala fritidsaktiviteter som en central källa för de språkkunskaper som eleverna tillgodogör sig. De menar att de förstår att fritidsengelskan kan ha stora möjligheter för språkinläring på grund av detta samspel av att både ofta få höra och även sedan själv producera språket.

Jag kan göra den jämförelsen med min mamma. Hon läste ju aldrig engelska i skolan, men hon tittade mycket på TV-serier, Hem till gården och alla de där och hon lärde sig alltså att prata jättebra engelska via detta. Hon lärde sig alltså enbart på gehör genom TV, och även lite musik. Då tycker jag ju man kan dra lite paralleller till det här, att vad mycket man faktiskt lär sig på det. Då hade hon ju allt som språkmelodi, uttal och ordförråd (Ulrika)

Det är ju det här med vad det är för språk och så, men jag ser det ju mest som vinst så länge de lär sig mer engelska, får bättre förståelse för det, hör det. Alltså de utsätts ju, inputen av engelska blir ju mycket mer och tiden i skolan med engelska är ju ändå ganska begränsad (Annelie)

5.4.2 Motivation och intresse

På frågan om fritidsengelskans betydelse för inläringen svarar lärarna Louise, Ulrika och Sandra att eleverna genom mötet med engelska på fritiden ser att de har så stor användning av språket. Detta verkar ha en positiv inverkan på elevernas motivation och intresse av att lära sig språket, menar de.

De kommer och frågar och de är väldigt intresserade av språket och ambitiösa och vill lära sig mer. Så det är väldigt tacksamt. Just engelskan, de ser ett så stort användningsområde av det. Nästan som en livskunskap, efter skolan, att få nya kompisar och många vill resa och sådana saker och då förstår de ju att engelskan är bra att kunna. Att kunna förstå och göra sig förstådd (Louise)

Lärarna menar också att motivationen lärande handlar mycket om att just kunna använda det man lär sig på ett sätt som eleven känner är intressant för sig själv. När eleverna märker att de får en direkt användning av det engelska språket känner de en motivation och ett driv till att lära sig mer, och ser också möjligheter att använda språket i ett större sammanhang.

Det är ju det här typiska exemplet att finns det ett intresse och finns det en mottagare till det jag håller på med, då får jag ju en direkt respons och den är ju så uppmuntrande vad gäller inläring. Så det tror jag har stor betydelse. Tidigare så lärde man sig engelska mer kanske för att du fick höra att du skulle ha nytta av det när du blir äldre, men nu så får barnen ju den här direkta användningen (Ulrika)

5.4.3 Då och nu

Flera lärare Sandra, Ulrika, Annelie och Lena uttrycker att fritidsengelskan är en faktor som de tror förklarar varför elever kan mer nu än för kanske 10-20 år sedan. Lärarna menar att barnen hör och ser engelskan runtomkring sig i högre utsträckning idag än tidigare.

Det går en inte förbi, det har hänt någonting. Jag har undervisat i 25 år och det har hänt någonting under de här 25 åren så att det ser ju inte ut nu som det gjorde då (Annelie)

Lärarna uppger att förutom den skillnad i själva språkkunskaperna som de kan se nu till skillnad från förr, så ser de också ett driv och ett intresse hos barnen för språket som inte heller märktes av i lika stor utsträckning förr. Detta har att göra med, menar lärarna, att eleverna idag möter och även använder det engelska språket hela tiden genom nya medier, program och teknik. Det är ett ämne och ett språk som får mycket plats tack vare den moderna tekniken och spridningen av IT, internet och olika mediala verktyg som barnen använder idag.

För längesen när jag började jobba, 20 år sen eller nått, då var det ju fortfarande ganska nytt, det var många ord som var helt nya som de aldrig hade hört eller sett eller så. Idag har de ju både sett och hört en hel del engelska, så de känner ju sig kompetenta redan från början vilket ju gör självförtroendet högt och att de är väldigt intresserade av engelska som ämne, och lära sig mera, och de ser ju att det är en kommunikation man håller på med, att det har en funktion. Der ser jag på ett annat sätt idag tycker jag än man gjorde förut (Sandra)

5.5 Resultatsammanfattning

Samtliga lärare i studien visar att de har en medvetenhet kring sina elevers fritidsengelska och de språkkunskaper som de fått därifrån. Det framgår tydligt att det är de dataspelande pojkarna som utmärker sig mest genom att uppvisa goda kunskaper i engelska. Flera lärare menar att även flickorna visar kunskaper i engelska som de fått via fritidsengelska, främst genom intresset för musik, men detta resultat är inte lika framträdande som det gällande pojkarna. Något som också framkom i intervjuerna var att några lärare uppmärksammat att vissa elever, framförallt pojkar, själva var medvetna om och uttryckt att de lärt sig engelska när de spelade dataspel samt att några lärare tar upp en nackdel med just dataspelandet i form av den mängd tid och energi som de märkt att vissa pojkar lägger på spelandet hemma.

Vad avser de språkkunskaper som lärarna kopplar till elevernas lärande av engelskan på fritiden är det ordförråd, språkflyt och uttal som de märker förbättras. De uppmärksammar ofta att eleverna kan och känner igen många ord som kommer upp i teman som de arbetar med. Uttalet, språkflytet och det rika ordförrådet märks också av i samtal på engelska under lektionerna. Lärarna menar att det främst är hos pojkarna som detta uppmärksammas, men några lärare sa att de även märker det hos flickorna, då främst vad avser uttal och språkflyt.

När det gäller att ta in fritidsengelskan i skolan menar majoriteten av lärarna att de ofta samtalar om det språk och de förkunskaper som eleverna har och ibland försöker de anpassa undervisningen till detta. Några av lärarna menar dock att i den åldergrupp de har måste det finnas ett visst centralt fokus på det basala språket, även om barnen kan mycket. Att man kan behöva tänka på undervisning som ett komplement till vad eleverna lär sig utanför skolan var det även ett antal lärare som tog upp som en aspekt som de ibland tänker på när de planerar och genomför undervisning. Att ge eleverna stora möjligheter till både input och output genom att hela tiden prata engelska på lektionerna är också något som ett antal av lärarna anser sig göra. Flera lärare nämner även att de ibland ser på otextad film på engelska under lektionerna och uppfattar att eleverna hänger med bra och lär sig mycket genom detta. Att samtala och se på film menar de flesta lärarna dock att de gör utan att göra någon koppling till att eleverna lär sig av fritidsengelskan på liknande sätt.

Lärarna uttrycker också på olika sätt att de ser den extramurala engelskans betydelse för elevernas lärande. Flera lärare nämner betydelsen av den input och output som eleverna får möjligheter till via de mediala fritidsaktiviteterna. Några av lärarna menar också att det märks att motivation och intresse hos eleverna ökar när de märker att de har en så stor användning av språket. Vissa av lärarna uttrycker också att de märker en skillnad mellan elevers engelska förr och nu, och hur fritidsengelskan idag blir en viktig faktor som påverkar inläring mer än tidigare, då tekniken och medieanvändning bland barnen inte var lika utbredd.

6. Diskussion

Studiens syfte har varit att undersöka medvetenheten hos sex stycken grundskollärare om elevers lärande av engelska på fritiden. Studien har undersökt i vilken utsträckning som lärarna märker av detta och i sådana fall om eller hur de reflekterar kring dessa språkkunskaper samt ifall de märkt av någon skillnad mellan pojkar och flickor rörande fritidsengelskan. Vidare har det undersökts hur lärarna ser på fritidsengelskan i relation till skolans undervisning och lärande av språket i den formella miljön.

6.1 Elevernas fritidsengelska

Har lärarna i studien märkt av och reflekterat någonting kring sina elevers lärande av engelska på fritiden och har de då upplevt någon skillnad mellan pojkar och flickor gällande fritidsengelskan? Studiens resultat visar tydligt att det är så. Ett resultat som framkom gällde frågan om lärarna noterat några elever som har goda språkkunskaper som de verkar ha tillägnat sig utanför skolan. Samtliga lärare svarade att de tydligt har märkt detta hos pojkar som de vet spelar dataspel. Detta resultat stämmer väl överens med tidigare forskning i ämnet som visat på att de elever med störst språkkunskaper i engelska ofta visat sig vara just dataspelande pojkar (Sundqvist, 2009; Olsson, 2016; Sundqvist & Sylvén, 2011).

Några av lärarna svarade också att de även har märkt av den extramurala användningen av engelska hos några flickor, och att de ofta lyssnade på musik. Detta resultat var inte fullt lika framträdande som det kring pojkarnas fritidsengelska, men ändå något som också är i linje med tidigare forskning, då flickorna visat sig tillbringa mer tid åt aktiviteter som att lyssna på musik istället för att spela dataspel. Denna skillnad mellan könen vid val av fritidsaktiviteter har i tidigare studier visat sig innebära att pojkarna lärt sig mer engelska på grund av den stora input av språket de får förutom att de själva använder språket när de spelar dataspel. Dataspelandet verkar ha större inverkan på språkinläring än flickornas val att lyssna på musik, även om flickorna lär sig en del av musiken också (Sundqvist & Sylvén, 2011). Detta kan vara en förklaring till varför samtliga lärarna i studien nämner pojkarna och deras dataspelande och att bara några av lärarna i studien menar att de uppmärksammat fritidsengelskans effekt även hos flickor.

Vad gäller språkkunskaper som lärarna främst kopplar till elevernas fritidsengelska visade sig detta vara ordförråd och uttal. Detta är också något som de flesta av lärarna menar att de märker främst hos pojkarna som spelar dataspel. Några få av lärarna menar att de också märker det hos flickorna. Även detta går i linje med tidigare studier där det framkommit att de språkkunskaper som framförallt verkar utvecklas via fritidsengelskan är uttal och vokabulär (Sundqvist, 2009).

De flesta lärarna i studien uppger att de känner barnen så väl och vet vad de har för fritidsaktiviteter, och att de därmed gjort en koppling att eleven kan så mycket engelska på grund av dennes fritidsaktiviteter, ofta i form av dataspelande. Några av lärarna påtalar dock att några elever själva också uttrycker att de har lärt sig det ena och det andra när de spelat dataspel. Forskning kring andraspråksinläring i den informella miljön utanför skolan lyfter att lärandet av engelska i situationen av till exempel dataspelande ofta sker implicit, det vill säga omedvetet (jfr Krashen, 2009). Även om själva förvärvandet av språket har skett omedvetet genom aktiviteten så verkar det ändå vara så att eleverna, när de tillfrågas om var de har fått sina kunskaper ifrån, själva märkt och kopplat det till sitt dataspelande. Detta är en positiv aspekt och visar på möjligheterna att göra elever uppmärksammade på och kunna samtala om sitt implicita lärande av engelska på fritiden.

Två av lärarna i studien lyfte också att den extramurala engelskan kan ha en baksida. Det handlar då om den tid som vissa av pojkarna spenderar vid datorn, uttrycker lärarna. De menar att det givetvis är positivt utifrån den aspekten att de ofta lär sig engelska men att det finns en annan sida av just dataspelandet som inte alltid är så positivt, och detta är den mängd av tid och energi som många av pojkarna lägger på dataspelandet. Detta är givetvis en faktor värd att belysa, då denna uppfattning antagligen inte är helt isolerad till endast dessa lärare utan ett problem som kommer med många pojkars stora intresse av dataspel idag. Olsson (2016) tar upp denna aspekt i sin studie kring extramural engelska och menar att den mängd

tid som många elever spenderar på de mediala fritidsaktiviteterna såsom dataspelandet kan innebära att det blir lite tid och fokus på annat, såsom till exempel läxor, vilket då kan ha negativa effekter för skolresultat.

6.2 Skolans undervisning i engelska

Så, hur tar lärarna då tillvara på elevernas intresse för fritidsengelska och de språkkunskaper som eleverna har tillägnat sig genom den? Som tidigare nämnts så genomförde Skolinspektionen 2010 - 2011 en kvalitetsgranskning av engelska i grundskolans årskurser och granskningens resultat visade att elevernas möte med engelska utanför skolan utnyttjades dåligt i undervisningen i engelska i de granskade skolorna. Skolinspektionen menar att det är ytterst angeläget att sammanfoga dessa två kulturer för att om möjligt få det engelska språket lika naturligt i som utanför skolan (Skolinspektionen, 2011). Det som framkommer i resultatet av min studie, i likhet med denna granskning, är att undervisningen inte anpassas särskilt mycket mot fritidsengelskan på ett medvetet och planerat sätt. Det som görs, som kan kopplas till elevernas språkkunskaper från fritidsengelskan, är att man lyfter och samtalar om elevernas förkunskaper och intressen och håller en viss kommunikativ approach under lektionerna. Film används dock i undervisningen, vilket skulle kunna vara en bro mellan skolans engelska och fritidsengelskan, men detta görs då inte med en medveten koppling till att eleverna lär sig på liknande sätt på fritiden.

Många av lärarna i studien menar att de självklart tar in det eleverna kan och på så sätt möter deras förkunskaper och intressen. Likaså sker enligt studiens resultat samtalande mellan lärare och elever på engelska under lektionerna, vilket också betyder att eleverna här får chans att visa och använda det de kan. Man kan dock säga att lärarna gör detta i enlighet med läroplanen, att utgå ifrån elevernas förkunskaper och att man enligt kursplanen i engelska ska ha ett kommunikativt innehåll i engelsklektionen med utgångspunkt i områden som är bekanta för eleven (Skolverket, 2011). Detta är alltså något som lärarna gör och som kan förklaras både av att de har en utgångspunkt i läroplanen och därmed skolans ram eller att de gör det för att de själva märker att eleverna kan mycket och att lärarna ser möjligheter med det. Lundberg (2011) menar att om man som lärare i början av undervisningen av språket lyfter in fritidsengelskan, såsom att prata om den engelska som eleverna redan mött och kan, så kan detta skapa ett självförtroende och ett "jag kan"-tänk hos barnen. Detta är mycket viktigt för fortsatt språkinläring, intresse och motivation, men inte minst för barnet självt, enligt Lundberg. Därför kan detta sätt vara en bra utgångspunkt kring att anpassa undervisningen mer mot fritidsengelskan.

I studien syns också en viss skillnad beroende på vilka åldrar lärarna undervisar rörande att bjuda in elevernas förkunskaper under lektionerna. De som har något yngre elever menar att den tiden som man har för engelska till viss del sätter stopp för att bjuda in för mycket annat. Fokuset ska vara på det basala språket och teman som ska läras in enligt läroplanen, för att man inte kan ta för givet att eleverna lärt sig detta själva och att tiden då behövs, uttrycker dessa lärare. Därför sker uppmärksammandet av elevernas förkunskaper mer i det fria samtalet mellan lärare och elev och uppmärksammas där när det kommer upp. De som har något äldre elever bjuder in elevernas intressen och deras förkunskaper mer genom att de ibland har låtit eleverna arbeta med uppgifter med utgångspunkt i deras intressen och förkunskaper, så som att de till exempel får använda den engelska de kan ifrån sina fritidsaktiviteter och prata eller skriva om detta. Denna skillnad i synsätt hos lärarna kan nog förklaras med att de som har något äldre elever helt enkelt har mer tid avsatt till

engelsklektioner och även att de äldre eleverna eventuellt har större mängd kunskaper som de tillägnat sig genom kontakter med engelska utanför skolan.

Olsson (2016) argumenterar för att det sannolikt skulle bli en motivationshöjande faktor hos eleverna om fritidsengelskan ibland kunde utgöra en utgångspunkt i viss undervisning i skolan och därmed kunna bli mer relevant för eleverna. Att fritidsengelskan skulle utgöra en utgångspunkt i undervisningen sker dock som sagt i liten utsträckning enligt studiens resultat. Här drar jag en linje mellan det att utgå från elevernas förkunskaper av fritidsengelska till att faktiskt bjuda in fritidsaktiviteterna och olika medier i klassrummet och anpassa undervisningen mot fritidsengelskan på så sätt. Det senare är självklart en något komplex fråga. Hur kan man bjuda in och försöka anpassa undervisningen så att möjligheter till lärande som liknar det på fritiden skapas, som har visat sig kunna ha så stor inverkan på språkinläring, men samtidigt hålla sig till skolans värld och ramverk? Det kan tänkas finnas vissa begränsningar i att ta in för mycket av fritidsaktiviteter i skolan och att det kanske ändå måste finnas en viss särskiljning mellan de två världarna. Skolan och fritiden är ändå olika världar, och bör så vara. Det jag dock menar är att när man här kan se en möjlighet till så effektiv språkinläring via dessa typer av aktiviteter så kan man behöva tänka till och använda sig av det i skolans undervisning. Många av de medier som eleverna använder sig av i sitt lärande av språket på fritiden kan tas in och göras skolanpassade enligt mig, såsom film, internet och musik.

Sundqvist och Sylvén (2012) lyfter bland annat språkdagböcker som en möjlighet till att få ytterligare insyn i vilka aktiviteter som eleverna möter engelska genom på fritiden. Detta kan vara en utgångspunkt för att eventuellt kunna ta in fritidsengelskan i undervisningen på olika sätt. De menar att genom att låta eleverna skriva och berätta om den engelska som de möter via sina fritidsaktiviteter så kan detta ge information till läraren om vilka aktiviteter som verkar ge utveckling i språket. Detta kan möjliggöra både ett tankesätt om hur man kan använda detta i undervisningen på ett skolanpassat sätt, men också att föreslå aktiviteter av dessa slag på fritiden för de elever som kan behöva utveckla sin engelska. Vidare visar Skolinspektionens granskning av engelska i grundskolan att datorer används ytterst lite i engelskundervisningen (Skolinspektionen, 2011). Om man skulle se på användning av datorer och internet i engelskundervisningen i skolan som en möjlig anpassning så kan man här möjligtvis nå en undervisning som kan liknas till det sätt som eleverna möter och lär sig engelska på sin fritid.

Lundahl (2012) tar upp denna aspekt kring att det till viss del är en komplex fråga att bjuda in fritidsengelskan. Det handlar om hur läraren ska förhålla sig till skolans skriftbaserade tradition för att förmedla kunskaper, där sakprosa och skönlitteratur är betonat i förhållande till olika mediettryck och former av populärkultur. Denna tradition behöver dock utmanas menar han, för att om barnens extramurala aktiviteter kring engelskan skulle godkännas av skolan som betydelsefulla aktiviteter så skulle det för barnen innebära en känsla av motivation och att det de lärt sig även kopplas till skolans lärande. Det står bland annat i läroplanen att man bör främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper samt att skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor och att det är eftersträvansvärt att skapa de bästa samlade betingelserna för elevens bildning, tänkande och kunskapsutveckling (Skolverket, 2011). Det kan därför vara försvarbart att utmana skolans traditioner och att möta den moderna tiden genom att bjuda in fritidsengelskan på olika sätt i skolan för att bygga broar mellan elevernas fritidsinläring och skolans lärande.

Ytterligare ett exempel på hur anpassning kan ske lyfts i studien, i form av pedagogiska, kommunikativa filmer på engelska, utan svensk text. Flertalet av lärarna menar att de ofta använder film i undervisningen och att de ser stora fördelar med det, inte minst elevernas intresse för det. Även om lärarna i studien menar att de inte gjort ett medvetet val att använda film i undervisningen för att anpassa den efter fritidsengelskan så ser de tydligt betydelsen av att göra det. Några av lärarna tar upp den kommunikativa aspekten av filmerna och att de märker att eleverna lär sig mycket genom att lyssna och se på filmen. Detta kan kopplas till Krashen (2009) och hans teorier om andraspråksinläring. Han menar att man lär sig ett andraspråk via riklig exponering av begriplig input. När man tillägnar sig något nytt inom ett andraspråk, sker detta genom att man möter ett språkinnehåll som är nytt och precis över den språkliga nivån man befinner sig på. Förstår man kontexten med hjälp av sin tidigare förståelse så blir den nya inputen begriplig och språket utvecklas. Här finns alltså en möjlighet att använda ett medium i skolan som elever idag lär sig engelska genom i den informella miljön utanför skolan.

Några av lärarna lyfter också det faktum att de ser på filmen som ett sätt att anpassa engelskundervisningen till olika elever och nivåer av språkkunskap. Olsson (2016) menar att i en klass med kanske 30 elever så är det en viss svårighet i att anpassa undervisningen då olika elever har olika kunskaper som de tillägnat sig från fritidsengelskan. Man kan inte ta för givet att lärandet av engelska på fritiden är något som sker hos alla elever i lika stor utsträckning, vilket också resultatet i föreliggande studie visar. Lärarna menar dock att genom att ge ordlistor innan man ser filmen till de elever som behöver det, men att utmana och stimulera de elever som kan mycket genom att inte förbereda de i lika stor utsträckning möjliggör en viss anpassning till olika elever. Att inte alla elever har med sig lika mycket språkkunskaper är en viktig faktor att beakta.

Ytterligare en skillnad som syns mellan de lärare som har äldre elever och de som har något yngre är att de lärare med äldre elever har utvecklat ett visst tänk att anpassa undervisningen till att ta tid till att prata om den engelska som eleverna möter på fritiden. De ser till viss del denna del av undervisningen som ett komplement till fritidsengelskan, såsom att ta upp och prata om det ibland grova språkbruk som till exempel slang och svordomar som eleverna möter. De uttrycker att de pratar med eleverna om vad som kan anses vara användbart och inte när man pratar engelska i olika sammanhang och att ge eleverna kunskaper i detta. Lärarna tar också upp olika varianter av engelska, såsom dialekter, som en aspekt som de tycker är viktigt att belysa för eleverna.

Något som är intressant är att en lärare uttrycker det faktum att det för henne, och även i skolans tradition, funnits en syn på en normativ och "korrekt" engelska, alltså den brittiska skolengelskan. Hon menar dock att hon har fått kompromissa med detta synsätt, då man behöver anpassa sig till den tid man är i nu och att eleverna ofta möter olika varianter av engelska. Den amerikanska engelskan är till exempel väldigt framträdande i medier och populärkultur idag, så det hade varit negativt om lärare skulle hålla fast vid ett synsätt att det bara finns en typ av korrekt och godkänd engelska. Då riskerar man att motverka den variation av engelska som eleverna har visat sig lära sig i så stor utsträckning på fritiden och då har med sig in i klassrummet. Det är bra om lärare kan se all engelska som olika uttrycks sätt i ett gemensamt språk.

6.3 Fritidsengelskans betydelse

Sundqvist och Sylvén (2011) och Olsson (2016) argumenterar för att det är önskvärt att lärare som undervisar i engelska får kunskap om betydelsen av extramural engelska. Studiens resultat visar på att lärarna i ganska stor utsträckning reflekterar och visar en typ av medvetenhet kring den extramurala engelskans möjligheter och betydelser för elevernas lärande. Samtliga lärare i studien uttrycker att de märkt betydelsen av den extramurala engelskan och deras reflektioner kring den visar att de erkänner den som en viktig källa till kunskapsinhämtande. De nämner till exempel betydelsen av input och output för språktillägnande och betydelsen av elevernas motivation och intresse för språket.

En lärare gör en väldigt intressant koppling till sin egen mamma och hennes lärande av engelska. Läraren menar att hennes mamma, som totalt saknat undervisning av engelska i skolan, ändå lärt sig att prata väldigt bra engelska genom att ha tittat på engelska Tv-serier. Detta är enligt mig ett väldigt bra exempel på den andraspråksinlärning som Krashen (2009) lyfter. Han menar att man lär sig ett andraspråk via exponering av begriplig input och menar vidare att det finns en stor fördel med den informella lärandemiljön eftersom den ofta bidrar med denna typ av begriplig input vilket är optimalt för tillägnande av det engelska språket. När man också möter inflöde av språket så skapar man en form av inre språkförståelse som möjliggör output, det vill säga att också använda och producera det språk som man tillägnat sig genom input. Detta exempel som läraren tar upp är alltså en tydlig indikation på betydelsen av möte med engelska via mediala fritidsaktiviteter, då lärarens mamma enbart lärde sig engelska genom detta.

Några av lärarna märker också en motivation och ett intresse hos eleverna av språket tack vare fritidsengelskan. De menar att eleverna genom mötet med engelska på fritiden ser att de har så stor användning av språket och att eleverna visar en iver att lära sig mer i och med att de ser det som användbart. Lärarna menar också att motivationen för lärande överlag handlar mycket om att just kunna använda det man lär sig på ett sätt som eleven känner är intressant för egen del. När eleverna märker att de får en direkt användning av språket känner de en motivation och ett driv till att lära sig mer, och också ser möjligheter till användning av språket i ett större sammanhang, såsom att kunna förstå och göra sig förstådd.

Några av lärarna tar också upp att de märker en skillnad mellan elevernas engelska nu jämfört med förr. De uttrycker att fritidsengelskan är en faktor som de tror förklarar varför elever kan mer nu är förr för kanske 10-20 år sedan. Lärarna menar att barnen hör och ser engelskan runtomkring sig i högre utsträckning idag än tidigare och att de också ser denna tidigare nämnda motivation och driv att lära sig språket hos eleverna mer idag än tidigare. Även det språkiga självförtroendet och att våga mer, är mer framträdande hos många elever idag uppfattar lärarna. Detta kan ha att göra med att eleverna idag möter och även använder det engelska språket hela tiden genom nya medier, program och teknik och att engelskan är ett språk som får stort utrymme tack vare den moderna tekniken, menar lärarna, i likhet med flertalet forskare (Sundqvist, 2010; Lundberg, 2011; Lundahl, 2012).

6.4 Pedagogiska implikationer

Studios resultat visar alltså på en medvetenhet och reflektion hos lärarna kring den extramurala engelskan som eleverna möter och betydelsen av den. Detta kan motivera lärare att kanske utveckla sin engelskundervisning och att anpassa mer mot elevernas lärande av språket på fritiden och att bjuda in denna kunskap och plattform i skolan.

Studiens resultat visar dock på att anpassning inte görs i någon större utsträckning och detta beror förmodligen på att det i praktiken inte är helt lätt att planera in undervisning utifrån fritidsengelskan. En möjlig orsak till varför den inte anpassas mer mot fritidsengelskan kan vara att det är komplext eftersom lärarna kan behöva fortbildning i att använda ny teknik på ett pedagogiskt sätt. Att gå ifrån skolans tradition av undervisning baserad på läromedel kräver tid för planering och diskussion i lärarlagen. Det kan också tänkas vara svårt att i undervisning utgå från det eleverna lär sig på fritiden eftersom det i en klass av 20-25 elever finns lika många olika nivåer på engelskkunskaper som det finns elever. Att ta in fritidsengelskan i undervisningen behöver göras med detta i åtanke, då alla elever inte kanske klarar av den nivån som aktiviteten läggs på. Elevernas olika nivå i engelska, som studien indikerar på, kan här betyda att lärare behöver utveckla former för att anpassa engelskundervisningen till de olika kunskapsnivåerna av språket som finns i ett klassrum idag. Man kan heller inte utgå från att alla elever ägnar sig åt aktiviteter där de använder engelska på sin fritid.

Att trots detta finna vägar att koppla samman fritidsengelskan med skolans engelskundervisning kan dock som tidigare nämnt höja motivation och intresset hos eleverna inför engelskan ännu mer i skolan. Att planera undervisning så att eleverna blir så motiverade och intresserade som möjligt är centralt i all undervisning och det vore oklokt att inte tillvara ta allt som möjliggör det. Detta kan ses som den viktigaste pedagogiska implikationen av studien.

6.5 Slutsats

Resultatet av denna studie kan inte anses vara allmängiltigt för hur alla lärare tänker om den extramurala engelskan. Studiens syfte innebar inte heller att göra en sådan slutsats, utan mer till att undersöka hur några lärare såg på sina elevers fritidsengelska och dess betydelse. Min studie visar att det finns en medvetenhet hos lärarna om elevernas extramurala engelska och att de reflekterar över detta på olika sätt. De språkkunskaper som uppmärksammas mest hos eleverna med goda kunskaper i språket är ordförråd, flyt och uttal. Det är främst pojkar och deras dataspelande som märkts av mest och påverkat språkkunskaperna i en positiv riktning enligt lärarnas uppfattningar.

En anpassning av undervisningen mot fritidsengelskan verkar inte göras på något medvetet eller inriktat sätt. Elevernas språkkunskaper tas dock till viss del tillvara på, men kanske inte i så stor utsträckning som är möjligt. Det verkar vara en fråga om tid och att man har ett primärt fokus på att först och främst få med det som ska läras enligt läroplanen, då man inte kan ta för givet att eleverna får med sig just det via fritidsengelskan. De som har något äldre elever, och därmed mer tid till engelskundervisning, menar dock att de tar in eleverna förkunskaper lite mer. De har som exempel låtit eleverna arbeta med uppgifter kring deras intressen och de förkunskaper de har. Det syns alltså en viss anpassning till elevernas språkkunskaper som de har med sig in i klassrummet, men en anpassning av undervisningen mot fritidsengelskan görs inte i någon stor utsträckning. Det enda som kan tänkas kopplas till att anpassa undervisningen på ett inriktat sätt är lärarna använder film i undervisningen, men det görs ju som sagt inte med bakgrund i hur eleverna lär sig engelska på fritiden. Man kan dock se detta som en möjlig väg till anpassning.

Lärarna uttrycker vidare att de på olika sätt har en förståelse för fritidsengelskans betydelse för elevernas lärande. De visar att de reflekterar en del över det och förstår det, genom att lyfta betydelsen av input och output, samt motivationen och intresset. Flera lärare ser också en

skillnad mellan elevers engelskkunskaper idag jämfört med tidigare för att den moderna tekniken och barnens tillgång till detta idag skapar mycket tillfällen för möte och lärande av engelska.

I framtida forskning vore det intressant att genomföra den empiriska studien i större skala för att få en ännu tydligare bild av hur lärare märker av sina elevers fritidsengelska samt om undervisningen anpassas mot detta på något sätt. Det skulle även vara intressant att göra observationer av undervisningen vid sidan av kvalitativa intervjuer, för att fördjupa forskningen ytterligare. Detta för att på ett mer konkret sätt kunna få syn på hur fritidsengelskan tas tillvara eller ej oavsett vad lärarna säger sig göra. Vidare skulle det vara intressant att undersöka om eller hur den könsskillnad som verkar finnas vad gäller den extramurala engelskan tas hänsyn till i undervisningen i engelska. Fortsatt forskning i ämnet skulle enligt mig ytterligare kunna bidra till att interagera fritidsengelskan i skolan.

Referenser

- Braun, V & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3, 77-101.
- Ellis, R. (2009). Implicit and explicit learning, knowledge and instruction. I R. Ellis (Red.), *Implicit and explicit knowledge in second language learning, testing and teaching*. (s. 3-25.) Bristol: Multilingual Matters
- Holme, I. M. & Solvang, B. K. (1997). *Forskningsmetodik: om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur
- Hyltenstam, K. (2002). Engelskundervisning i Sverige. I Kommittén för svenska språket (Red.), *Mål i mun: förslag till handlingsprogram för svenska språket: betänkande*. (s. 45-71). Stockholm: Fritzes offentliga publikationer.
- Krashen, S.D. (1982, internet version 2009). *Principles and practises in second language acquisition*. Oxford: Pegamon. Tillgänglig:
http://www.sdcrashen.com/content/books/principles_and_practice.pdf
- Krashen, S.D. (1976). Formal and informal linguistic environments in language acquisition and language learning. *TESOL Quarterly*, 10(2), 157–168.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Lundahl, B. (2012). *Engelsk språkdiraktik: texter, kommunikation, språkutveckling*. (3. uppl.) Lund: Studentlitteratur
- Lundberg, G. (2011). *De första årens engelska*. Lund: Studentlitteratur
- Olsson, E. (2016). *On the impact of extramural English and CLIL on productive vocabulary*. (Doctoral thesis, Gothenburg Studies in Educational Sciences, 383). Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Skolverket. (2004a). *Nationella utvärderingen av grundskolan 2003 - Sammanfattande huvudrapport*. Stockholm: Skolverket
- Skolverket. (2004b). *Engelska i åtta europeiska länder: en undersökning av ungdomars kunskaper och uppfattningar*. Stockholm: Skolverket. Tillgänglig:
http://www.språkförsvaret.se/sf/fileadmin/PDF/pdf1284_1_.pdf
- Skolverket. (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket
- Skolinspektionen. (2011). *Engelska i grundskolans årskurser 6-9. [Elektronisk resurs]*. Stockholm: Skolinspektionen. Tillgänglig:
<https://www.skolinspektionen.se/globalassets/publikationssok/granskningsrapporter/kvalitetsgranskningar/2011/engelska-2/kvalgr-enggr2-slutrapport.pdf>

- Sundqvist, P., & Sylvén, L. K. (2011). Fritidsspråk i femman - framtidens studenter formas. I A. Ylikiiskilä & M. Westman (Red.), *Språk för framtiden. Rapport från ASLA:s höstsymposium i Falun, 12-13 November, 2010* (s. 186-198). Uppsala: Svenska föreningen för tillämpad språkvetenskap Tillgänglig: <http://www.divaportal.org/smash/get/diva2:523275/FULLTEXT01.pdf>
- Sundqvist, P., & Sylvén, L. K. (2012). Ämnesdidaktiska utmaningar i det heterogena engelsklassrummet: En jämförelse mellan elever med stor respektive liten mängd extramural engelska. I N. Gericke & B. Schüllerqvist (Red.), *Ämnesdidaktisk komparation: Länder, ämnen, teorier, metoder, frågor och resultat* (s. 121-135). Karlstad: Karlstad University Press
- Sundqvist, P. (2010). Extramural engelska - En möjlig väg till studieframgång. *KAPET, Karlstads universitets Pedagogiska Tidskrift*, 6(1), 94-109 Tillgänglig: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:398933/FULLTEXT01.pdf>
- Sundqvist, P. (2009). *Extramural English matters: out-of-school English and its impact on Swedish ninth graders' oral proficiency and vocabulary*. Diss. Karlstad : Karlstads universitet
- Sylvén, L., & Sundqvist, P. (2012). *Gaming as extramural English L2 learning and L2 proficiency among young learners*. *ReCALL*, 24(3), 302-321 <http://dx.doi.org/10.1017/S095834401200016X>
- Swain, M. (2000). The output hypothesis and beyond: Mediating acquisition through collaborative dialogue. I J.P. Lantolf (Red.) *Sociocultural theory and second language learning*. (s.97-114). Oxford: Oxford University Press
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig: http://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf

Bilaga 1

Intervjumanual

1. Vet du om dina elever använder sig av engelska via sina fritidsaktiviteter?

- Vilka aktiviteter ägnar de sig åt som du vet om?

- Hur vet du det?

2. Har du märkt av om dina elever har språkkunskaper i engelska som de lärt dig utanför skolan på olika sätt?

- Om ja, vilken typ av språkkunskap rör det sig om?

- Hur yttrar den sig?

- Rör det sig om några speciella elevgrupper?

3. När du planerar och genomför undervisning i engelska, tar du hänsyn till eller tänker på den engelska de använder och lär sig utanför skolan?

- Om ja, hur då? Varför?

- Om nej, varför inte?

- Har du haft tankar på att göra detta på något sätt?

4. Har du tänkt något på vad eleverna inte lär sig genom fritidsengelska?

- Anpassar du undervisningen efter det? Hur?

5. Har du några tankar kring fritidsengelskans möjligheter för eleven?

6. Hur ser din egen inställning till att "bjuda in" fritidsengelskan ut? Ser du några svårigheter vs fördelar?